

ного ефекту потрібно враховувати адресата й відповідно до цього будувати весь мовленнєвий акт; у сучасній англійській кореспонденції простежується тенденція до спрощення, яку потрібно враховувати та застосовувати, при цьому не порушуючи реєстр мовлення. У наступних дослідженнях плануємо вивчення впливу *Plain English* на стиль, лексику та синтаксис англійської кореспонденції.

Ключові слова: кореспонденція, проста англійська, літературна англійська, мовленнєвий акт, комунікативний ефект, адресат.

Кишеня Юлія. Феномен простого англійського (Plain English) в британській кореспонденції. В данній статті розглядається англійська кореспонденція в рамках прагмалінгвістики. Кореспонденція вивчається як вид речової діяльності – письмової комунікації. Використано синхронічний підхід, зроблено акцент на значенні кореспонденції для англійської культури, проаналізовані правила написання писем і їх зміни на сучасному етапі розвитку літературної англійської мови з урахуванням впливу усної мови на норми письмової мови, що обумовлює актуальність даного дослідження. Серед головних завдань було проаналізувати листи як комунікативні акти, визначити особливості таких речових актів, позначити види основних помилок при написанні писем, впливаючі на мену ролей, перлокутивний ефект і досягнення цілей висловлювання. Далі було розглянуто явище *Plain English* – простої англійської, описано її суть, вперше детально вивчено її застосування в англійській кореспонденції. Основні висновки роботи: для досягнення бажаного комунікативного ефекту при написанні листа необхідно враховувати адресата і в відповідності з цим будувати весь речовий акт; в сучасній англійській кореспонденції простежується тенденція до спрощення, яку потрібно враховувати та застосовувати, при цьому не порушуючи реєстр мовлення. У наступних дослідженнях плануємо вивчення впливу *Plain English* на стиль, лексику та синтаксис англійської кореспонденції.

Ключевые слова: кореспонденція, простої англійської, літературної англійської, речовий акт, комунікативний ефект, адресат.

The article acted to the editorial board
in 12.03.2015

УДК 81'42:811.1

Ігор Корольов

Модуси привітання в українській та англійській кооперативній комунікативній поведінці

У статті визначено поняття *кооперативна комунікація*; схарактеризовано привітання як один із різновидів дискурсивних практик у кооперативній комунікативній поведінці. Особливу увагу приділено виявленню основних типів модусів (увічливості, нейтральності, фамільярності) вербальних (не)формальних форм привітань в українській та англійській кооперативній комунікативній поведінці; з'ясуванню базових вербальних форм привітань українців й англійців у модусах увічливості, нейтральності та фамільярності, зокрема встановленню універсальних і національно-специфічних властивостей окремих типів вербальних (не)формальних форм привітань українців і англійців. Наявність різноманітних висловлювань для привітань у кооперативній комунікативній поведінці українців й англійців пов'язана з тим, що вони вживаються в інституційних і неінституційних дискурсивних практиках інтерактантів, які відрізняються за віком, соціальним статусом, за гендерними та психологічними ознаками тощо.

Ключові слова: привітання, модус комунікативної поведінки, кооперативна комунікація, дискурсивна практика, українська мова, англійська мова.

Постановка наукової проблеми та її значення (постановка проблеми в контексті сучасної лінгвістики та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями). Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. науково-дослідницькі інтереси лінгвістів у галузі комунікативістики зосередилися на проблемах різних типів вербальної та невербальної комунікації загалом і комунікативної поведінки зокрема [1–3; 8; 11; 12; 15–18; 20 та ін.]. Остання, маючи соціальну природу, відіграє значну роль у процесі соціалізації мовної особистості, що полягає в засвоєнні соціально-культурних норм, національно-ціннісних орієнтирів, зокрема стереотипів вербальної (невербальної) поведінки того

суспільства, соціальної групи й спільноти, до яких вона належить. **Актуальність** теми цього дослідження пов'язана з потребою системного та комплексного опису кооперативної комунікації загалом та її різновидів зокрема у зв'язку з появою нових аспектів її вивчення в сучасній мовознавчій науці: комунікативно-прагматичного та лінгвокультурного, адже останнім часом більшої уваги потребує розгляд співвідношення рідної й нерідної комунікативних культур, зокрема й комунікативної поведінки як відображення дійсності в мовній свідомості людини.

Об'єктом дослідження в цій розвідці є привітання в кооперативній комунікативній поведінці українців й англійців, а предметом – модули вербальних (не)формальних форм привітань в українській та англійській кооперативній комунікативній поведінці.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У світовій науці різні типи комунікації (кооперативна, проміжна, конфліктна) були предметом багатоаспектних досліджень філософів М. О. Бердяєва, Е. Муньє, Ч. Пірса, О. І. Субетто, К. Т. Ясперса, психологів М. С. Андріанова, Т. В. Ахутіної, Е. Берна, І. І. Васильєвої, Т. М. Дрідзе, М. Томаселло, соціологів С. В. Борисньова, Р. Грігаса, М. Я. Данилевського, В. П. Конецької, Ф. І. Шаркова, І. П. Яковлева, істориків, політологів, культурологів і журналістико-знавців М. М. Грачова, Л. П. Мар'їної, А. В. Павловської, Н. Ф. Пономарьова, А. В. Соколова, а також лінгвістів М. М. Бахтіна, Ф. С. Бацевича, Т. Г. Винокур, В. М. Глушака, О. С. Іссерс, В. І. Карасика, В. Б. Кашкіна, Л. П. Крисіна, Т. В. Ларіної, О. А. Леонтович, Ю. Є. Прохорова, О. О. Селіванової, К. Ф. Седова, Й. А. Стерніна, С. Г. Тер-Мінасової, Н. І. Формановської та ін. Міждисциплінарна парадигма вивчення комунікації сприяла розв'язанню багатьох проблем процесу спілкування, спираючись не на форми і структуру мови, а від змісту і механізмів ідеаційно-творчої (сенсорно-інтуїтивної та інтелектуально-мисленнєвої) активності особистості як особливого «стану свідомості», що актуалізується і відтворюється в соціокультурному середовищі за допомогою (і завдяки) комунікації [4, с. 149].

Мета дослідження – з'ясувати модули вербальних (не)формальних форм привітань у кооперативній комунікативній поведінці українців й англійців; **завдання** – визначити поняття *кооперативна комунікація*; охарактеризувати привітання як один із різновидів дискурсивних практик у кооперативній комунікативній поведінці; виявити основні типи модулів вербальних (не)формальних форм в українській та англійській кооперативній комунікативній поведінці; з'ясувати базові вербальні форми привітань українців й англійців у модулях увічливості, нейтральності та фамільярності, зокрема встановити універсальні та національно-специфічні властивості окремих типів вербальних (не)формальних форм привітань українців й англійців.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Згідно з кооперативним принципом мовленнєвого спілкування, запропонованим П. Грайсом, будь-який діалог насамперед є спільною діяльністю його учасників. Учасники кооперативної комунікації (інтерактанти) передусім мають спільну мету, дотримуючись під час спілкування єдиного *принципу кооперації* [3]. Відповідно до вчення американського психолога і спеціаліста з дослідження комунікації та кооперації М. Томаселло, кооперативна комунікація, як і спільна діяльність, заснована на спільній базовій когнітивній структурі поділу намірів [16, с. 34]. Учений запропонував виділяти *кооперативну* модель людського спілкування, у якій першими формами міжособистісної комунікації були природні, спонтанні, вказівні й образотворчі (іконічні) жести (пантомімічна комунікація) [16]. Нам видається можливим визначити поняття *кооперативна комунікація* так: типова комунікація, що ґрунтується на когнітивній структурі спільних намірів, повторюється та характеризується використанням стандартних мовленнєвих засобів, у яких інтерактанти мають однакові уявлення про комунікативні цілі один одного або про взаємний розподіл комунікативних ролей, і між ними встановлюються партнерські відношення.

Як уважає В. М. Глушак, модуль мовленнєвої поведінки є концептуальним утворенням у сукупності пресупозицій, що визначають спосіб взаємодії комунікантів на тлі конкретних дискурсивних умов. Модуль мовленнєвої поведінки – вербальна реалізація типових ситуацій комунікативної взаємодії інтерактантів. Дослідник виокремлює модули ввічливої, фамільярної й агресивної мовленнєвої поведінки [2, с. 10]. Екстраполюючи виділені ученим типи модулів мовленнєвої поведінки на кооперативну комунікацію, яка перебуває у фокусі нашої уваги, ми можемо висловити припущення про те, що релевантними для нас є модули ввічливості й фамільярності. Привітання, що репрезентує кооперативну комунікацію, засноване насамперед на реалізації або досягненні взаєморозуміння між співрозмовниками, а також, як уже було зазначено, на загальній базовій когнітивній структурі спільних намірів. Модуль агресивної мовленнєвої поведінки, відповідно, не може задовольняти вимог

і кооперативної комунікації загалом, і привітання як одного з її різновидів зокрема. У привітанні виокремлюють три типи мовленнєвих дій зокрема безпосередньо формулу привітання, звертання та різноманітні елементи фатичної комунікації [8, с. 323]. У пропонованій науковій розвідці приділено увагу лише безпосереднім (не)формальним формулам привітання українців і англійців.

Вітання, повітання – це «слова або жести, звернені до когось-небудь під час зустрічі на знак прихильного ставлення, доброзичливості» [13, с. 686]. Привітання належить до найчастіше вживаних етикетних висловлювань у комунікативній поведінці всіх етносів, за допомогою якого реалізується фатична функція мови (установлюється контакт між співрозмовниками; відбувається початок інтеракції), унаслідок чого визначаються як відносини адресанта й адресата в повсякденному житті, що відображаються в полідискурсивному просторі кооперативної комунікації.

У найтиповішій, на перший погляд, кооперативній комунікативній ситуації «*привітання*» (англ. *greeting*) в українській та англійській лінгвокультурах наявні і універсальні властивості, і певні характерні особливості. Так, привітання на кшталт укр. *Доброго ранку (дня, вечора)!* й англ. *Good morning (afternoon, evening)!* пов'язані з побажальною формою, адже вітаючись таким чином, ми бажаємо адресатові доброго й гарного ранку (дня, вечора) і добра на весь день. Хоча такі одиниці мовленнєвого етикету, як укр. *здраслуй-те*; англ. *How do you do!* тощо, використовуються комунікантами як спосіб привітатись, але етимологічно позначають побажання здоров'я, виконуючи безпосередньо свою первинну функцію побажання здоров'я: "*How do you do* has its essence in the early meaning of the verb 'do', which has been used since the 14th century to mean 'prosper; thrive'. Even now, gardeners sometimes refer to a plant that grows well as 'a good doer'. The association with 'do' as specifically relating to one's health is first found in print in *The Paston Letters, 1463*" [21]. Проте, як зазначає Т. В. Ларіна, привітання *How do you do!* вживається англійцями переважно у формальних ситуаціях спілкування та передбачає таке ж привітання у відповідь, що засвідчує високий ступінь його десемантизації [8, с. 325].

Таблиця 1

Модуси привітання в українській та англійській кооперативній комунікативній поведінці

Модус	Українці	Англійці
Увічливості	<i>Добрий ранок (день, вечір)!</i> <i>Дозвольте Вас привітати!</i> <i>Ласкаво просимо!</i> <i>Моє (в)шанування (моя пошана)!</i>	<i>Good morning (afternoon, evening)!</i> <i>How do you do!</i> <i>Welcome!</i>
Нейтральності	<i>Доброго ранку (дня, вечора)!</i> <i>День (вечір) добрий!</i> <i>Добридень (добрийвечір)!</i> <i>Здраслуй(те)!</i> <i>Вітаю!</i> <i>Доброго здоров'я!</i>	<i>Morning (afternoon, evening)!</i> <i>How are you?</i> <i>Hello!</i> <i>Hi!</i> <i>Salute!</i>
Фамільярності	<i>Привіт!</i> <i>Салют!</i> <i>(Моє) шануваннячко (вітаннячко)!</i> <i>Здраслуй!</i> <i>Здоровенькі були!</i> <i>Здоров був!</i> <i>Доброго здоров'ячка!</i> <i>Здоров-о (а)!</i> <i>Жив-ий (-а, -і)- здоров-ий (-а, -і)!</i> <i>Вітаю!</i> <i>Скільки літ!..</i> <i>Наше Вам!</i>	<i>Hello!</i> <i>How're you?</i> <i>Hi!</i> <i>Hi-ya!</i> <i>Salute!</i> <i>Good man!</i> <i>(Morning), Susan! / Mark! / Eddie!</i> <i>(ім'я як формула привітання)</i>

Поширеними привітаннями в українській комунікативній поведінці є такі, як *Здоровенькі були!* або *Доброго здоров'я!* Уживаються ці форми переважно тоді, коли адресант намагається ніжно й

широ привітатися, бажаючи адресатові міцного здоров'я. Українці вживають і такі просторічні форми привітань, як укр. *Доброго здоров'ячка*, що нині використовують комуніканти більш поважного віку: «*Доброго здоров'ячка, Аркадію Валеріановичу, – низько вклоняється Майборода*» [14].

Еквівалентними привітаннями в українців є висловлювання на кшталт *добрий ранок (день, вечір)*; англ. *good morning (afternoon, evening)*. У мовленнєвій поведінці українців власне лексему укр. *привітання (вітання)* можна вживати не лише як спосіб привітатися зі співрозмовником, а й у комунікативних ситуаціях «*поздоровлення*» та «*побажання*». Не випадково українці часто можуть вживати дієслова *бажаю* й *зичу* в комунікативних ситуаціях як звичайний спосіб привітання: *бажаю (зичу) Вам доброго ранку* [1, с. 58]. Натомість в англійців семантика *поздоровлення* здебільшого характерна для лексеми *greeting* як прикметника, як-от у словосполученні *greeting card*.

В інституційних різновидах дискурсу в українській комунікативній поведінці офіційну тональність спілкування, особливо під час урочистих заходів при звертанні до великої аудиторії, демонструють такі висловлювання, як укр. *Вітаю вас!* або *Дозвольте вас (при)вітати!* Якщо ці привітання звернені до одного адресата, то використовуватимуться так звані форми звертання на *Ви*. У діловому офіційному спілкуванні, як зауважує С. К. Богдан, українці також можуть уживати привітання на кшталт: *моє (в)шанування! Моя пошана!*, що нерідко вказує на різницю у віці та соціальному статусі співрозмовників, коли її вживає молодший стосовно старшого. Просторічна й дещо архаїзована форма, яка позбавлена офіційності та вказує на невимушеність взаємин між комунікантами: *моє шануваннячко!* [1, с. 62], Хоча іноді ці висловлювання в українській комунікативній поведінці можуть використовуватись і наприкінці розмови й носити фамільярний характер.

У мовленнєвій поведінці англійців привітання може реалізовуватись одним словом *Hello!*, що останнім часом, як зауважує Т. В. Ларіна, дещо звузило сферу вживання, адже є знаком початку спілкування та передбачає подальшу бесіду, зокрема й телефоном чи за допомогою інших електронних засобів комунікації [8, с. 324]. Натомість привітання *Hi!* значно поширило сферу вживання й стало характерним не лише для фамільярного, а й для нейтрального модусу кооперативної комунікації. Воно вже не є повним еквівалентом українського *Привіт!*, адже останнім часом усе більше поширюється в англійській мовленнєвій поведінці під час привітання з колегами, співробітниками, студентами, викладачами тощо. В українській мовленнєвій поведінці у відповідних дискурсивних практиках використовують привітання на кшталт *Здрастуйте! Доброго ранку (дня, вечора)* тощо, які не стосуються модусу фамільярності!

В англійській мовленнєвій поведінці побутує вербальна форма привітання *Hi-ya!*, яка утворилась унаслідок злиття двох формул *Hi!* та *How're you!* і характерна для модусу фамільярності [21, с. 33], адже втрачає семантику питання про стан адресата, а тому переважно не передбачає відповіді. Відповідна форма привітання може вживатися англійцями поряд з іменем адресата *Hi-ya, Megan!*, як і форма на зразок *Morning, Jack!* Найменш формальним в англійській мовленнєвій поведінці є привітання знайомого адресата, що складається лише з імені: *Tom!, Sharon!, David!*, що, відповідно, свідчить про їх модус фамільярності та реалізацію тактики зближення зі співрозмовником.

Українці в кооперативній комунікативній ситуації «привітання» також можуть реалізовувати відповідну тактику зближення зі співрозмовником, що досягатиметься такими комунікативними ходами, як *Здрастуй, здрастуй* (фамільярне – *привіт, привіт*); *Привіт, Олено!* тощо. У такому ж переважно фамільярному розмовному мовленні українці часто вживають привітання *Здоров(о-а)!*, яке яскраво засвідчує гендерний статус учасників спілкування, адже таке вітання здебільшого поширене серед чоловіків і характерне для мовленнєвої поведінки людей переважно низького соціального статусу [17, с. 64]: «*Здорові в хату! – привітавсь Чіпка. – Здоров, здоров, – весело задріботів Порох*»; «*На той час з низеньких хатніх дверей вийшов молодий парубок – Здоров був! – обізвася до його захожий. – Здоров. – Чи це Окунь живе?*» [9]. Хоча зрідка трапляються випадки вживання такої форми вітання й серед жінок або у привітанні жінки до чоловіка, передусім, у неінституційних дискурсивних практиках, що засвідчує близькість стосунків комунікантів: «*Здорова, бабусю! А відкіля тебе бог приніс?*» [7]; «*А тут і Чіпка в хату. – Добре здоров'я вам, бабо, й вам, мамо! – Здоров був, Чіпко, – одказує баба*» [9].

В українській мовленнєвій поведінці може вживатися й стягнена форма *Добривдень (добривечір)*, що надає вітанню переважно урочистості й піднесеного настрою: «*Добривдень, дівчата. Боже вам помагай!*» [6]; «*Добривечір у хату! – привітали всі москалиху, що стояла посеред хати з ключами в*

руках. – Або доброго ранку, – одказала вона. – А хіба воно вже ранок? – пита хтось з гурту. – Та вже незабаром і світ, – одказує москалиха» [9]. Як зауважував І. Огієнко, на Київщині існує «цікаве розрізнення: зранку кажуть: *добридень* (рос. «доброе утро»), а далі тільки: *день добрий* (рос. *здравствуйте*)» [10, с. 343].

Отже, зіставляючи кооперативну комунікативну поведінку українців й англійців у ситуації «привітання», можна зробити висновки, що в українській мовленнєвій поведінці значно яскравіше виявляється та емоційніше реалізується фатична (контактовстановлююча) функція, ніж у англійській. Так, українському *Привіт*, яке вживається переважно в неінституційних дискурсивних практиках при спілкуванні добре знайомих людей, в англійській мові відповідають стилістично нейтральні та характерні зокрема й для інституційного дискурсу *Hello!* або *Hi!*, хоча широко менш формальна вживається форма *Hi-ya!*

У досліджуваних комунікативних культурах привітання здебільшого пов'язані з побажаннями, які відповідають певній добі (укр. *добрий ранок* (*день, вечір*) – англ. *good morning (afternoon, evening)* тощо). Проте, на відміну від українських, що можуть вживатись і в неформальному спілкуванні в повному варіанті, англійські, незважаючи на їх суто формальний характер, відзначаються більшою варіативністю, адже мають не просто стягнені форми, як-от укр. *Добридень* (*добридень*), а усічені варіанти привітань на кшталт *Morning!*, *Afternoon!*, *Evening!*, що складаються з однієї лексеми: «*Well, good morning, Miss Silence, – said Uncle Jaw, after having scraped his feet on the scraper, and scrubbed them on the mat nearly ten minutes in silent deliberation. Morning, sir, – said Silence, abbreviating the “good”*» [19].

В українській мовленнєвій поведінці натомість як привітання поширені висловлювання – побажання здоров'я: *Здраслуй(те)! Здорів(о-а)! Здоровенькі були! Доброго здоров'я! Жив-ий (-а, -і) -здоров-ий (-а, -і)!* (здебільшого вживаються комунікантами у відповідь на привітання). Якщо ж вони наявні в привітанні адресанта, то виконують насамперед уточнювальну та інтимізаційну функції: «*Здраслуйте, Панасе Юхимовичу! – привіталася Галя. – Як живе? Живі-здорові?»* [5].

У кооперативній комунікативній ситуації «привітання» репрезентовані формальні етикетні форми, що збігаються в різних лінгвокультурах, за якими можна простежити й особливості національного менталітету. Українці, наприклад, використовуючи при привітанні і формальні, і неформальні вербальні форми, здебільшого чекають відповідної реакції з боку адресата та відповіді, що засвідчує високий ступінь семантизації привітань і, безумовно, передусім створенню умов для подальшої успішної кооперативної комунікації. Англійці ж не завжди прагнуть почути привітання у відповідь, особливо в разі вживання висловлювань на зразок *How're you? Hi-ya!*, що залежить від контексту, умов спілкування та специфіки стосунків між комунікантами. Комунікативна поведінка англійців у ситуації привітання визначається, насамперед, такими найважливішими рисами національного характеру, як вищий ступінь демократичності, що виявляється в прийнятній можливості привітати і знайому, і незнайому людину, але водночас і більш частотному вживанні десемантизованих вербальних (не)формальних форм привітань на зразок *How do you do! Hi-ya!* й т. ін. На нашу думку, це засвідчує реалізацію принципу дотримання зони особистої автономії Іншого, про індивідуалістичний тип комунікативної культури цього германського народу, що спричинене, передусім, історичними, географічними, соціально-культурними й іншими чинниками формування та розвитку англійського етносу. Демонстрація внутрішнього стану, яким би він не був, високий ступінь щирості навіть у кооперативній мовленнєвій поведінці не заохочуються англійською ментальністю, що натомість припустиме в українській комунікативній культурі. Отже, привітання в досліджуваних лінгвокультурах створюють насамперед сприятливу атмосферу спілкування, оскільки комуніканти висловлюють повагу один до одного за допомогою ритуалізованих благопобажань, адже багато з них етимологічно позначають побажання здоров'я, гарного дня, удачі тощо. Наявність різноманітних висловлювань для привітань у мовленнєвій поведінці українців і англійців пов'язані з тим, що вони вживаються в інституційних і неінституційних дискурсивних практиках інтраквантами – різними за віком, соціальним статусом, гендерними та психологічними ознаками тощо.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, у цій статті ми схарактеризували привітання як один із різновидів дискурсивних практик у кооперативній комунікативній поведінці; виявили основні типи модусів вербальних (не)формальних форм в українській та англійській кооперативній комунікативній поведінці; з'ясували базові вербальні форми привітань українців й англій-

ців у модусах ввічливості, нейтральності та фамільярності, зокрема встановили універсальні та національно-специфічні властивості окремих типів вербальних (не)формальних форм привітань українців і англійців. У подальших наших дослідженнях плануємо розглянути інші типи дискурсивних практик у кооперативній комунікативній поведінці (знайомство, привітання, порада, побажання, подяка, прохання, похвала, запрошення, вибачення, прощання, згода, співчуття, освідчення в коханні тощо) різних етносів.

Джерела та література

1. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність : [монографія] / Світлана Калениківна Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 475 с.
2. Глушак В. М. Лингвопрагматический аспект речевого поведения коммуникантов в ситуациях повседневного общения (на материале немецкого языка) : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / В. М. Глушак. – М., 2009. – 48 с.
3. Грайс Г. П. Логика и речевое общение / Г. П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1985. – Вып. 21. – С. 217–237.
4. Дридзе Т. М. Социальная коммуникация как текстовая деятельность в семиосоциопсихологии / Т. М. Дридзе // Общественные науки и современность. – 1996. – № 3. – С. 145–152.
5. Збанацький Ю. Між добрими людьми : повість / Юрій Збанацький. – К. : Молодь, 1955. – 208 с.
6. Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Маруся : вибр. тв. / Григорій Федорович Квітка-Основ'яненко. – К. : Веселка, 1978. – 198 с.
7. Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Вибрані твори / Григорій Федорович Квітка-Основ'яненко. – К. : Дніпро, 1983. – 350 с.
8. Ларина Т. В. Категория вежливости и стиль коммуникации. Сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций : [монографія] / Татьяна Викторовна Ларина. – М. : Рукописные памятники Древней Руси, 2009. – 507 с.
9. Мирний Панас. Твори : в 2-х т. / Панас Мирний. – К. : Наук. думка, 1989. – Т. 1 : Оповідання. Повісті. Роман. – 747 с.
10. Митрополит Ларіон. Етимологічно-семантичний словник української мови. – Вінніпег : [б. в.], 1979–1995. – Т. 1. – С. 343.
11. Павловская А. В. Особенности национального характера итальянцев, англичан, немцев, норвежцев и финнов, американцев, исландцев : [монографія] / Анна Валентиновна Павловская. – М. : МГУ им. М. В. Ломоносова, 2007. – 172 с.
12. Серякова И. И. Невербальный знак коммуникации в англоязычных дискурсивных практиках : [монографія] / Ирина Ивановна Серякова. – Киев : Изд. центр КНЛУ, 2012. – 280 с.
13. Словник української мови. – К. : Наук. думка, 1970–1980. – Т. 1. – С. 686.
14. Стельмах М. Твори : в 5-ти т. Т. 1. / Михайло Стельмах. – К. : Держлітвидав, 1962–1963.
15. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация : [учеб. пособие] / Светлана Григорьевна Тер-Минасова. – М. : Слово/Slovo, 2000. – 624 с.
16. Томаселло М. Истоки человеческого общения / Майкл Томаселло. – М. : Яз. славян. культур, 2011. – 323 с.
17. Формановская Н. И. Русский речевой этикет: лингвистический и методический аспекты : [монографія] / Наталья Ивановна Формановская. – М. : Рус. язык, 1982. – 158 с.
18. Brown P. Politeness : Some universals in language usage / P. Brown, S. Levinson. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – 358 p.
19. Dickens Ch. Our Mutual Friend / Charles Dickens. – Oxford : Oxford University Press, 1991. – 822 p.
20. Ferguson Ch. A. The Structure and Use of Politeness Formulas / Charles A. Ferguson // Conversational Routine: Explorations in Standardized Communication Situations and Prepatterned Speech / F. Coulmas (ed.). – The Hague ; Paris ; New York : Mouton Publishers, 1981. – P. 21–35.
21. How do you do [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.phrases.org.uk/meanings/how-do-you-do.html>

Королів Игорь. Модусы приветствия в украинском и английском кооперативном коммуникативном поведении. В статье определяется понятие *кооперативная коммуникация*, характеризуется приветствие как одна из разновидностей дискурсивных практик в кооперативном коммуникативном поведении. Особое внимание уделяется выявлению основных типов модусов (вежливости, нейтральности, фамільярности) вербальных (не)формальных форм приветствий в украинском и английском кооперативном коммуникативном поведении; выяснению базовых вербальных форм приветствий украинцев и англичан в модусах вежливости, нейтральности и фамільярности, в частности установлению универсальных и национально-специфических особенностей отдельных типов вербальных (не)формальных форм приветствий украинцев и англичан. Наличие

разнообразных высказываний для приветствия в кооперативном коммуникативном поведении украинцев и англичан связано с тем, что они используются в институциональных и неинституциональных дискурсивных практиках интерактантами, отличающимися по возрасту, социальному статусу, гендерным и психологическим характеристикам и т. п.

Ключевые слова: приветствие, модус коммуникативного поведения, кооперативная коммуникация, дискурсивная практика, украинский язык, английский язык.

Korolyov Ihor. Modes of Greeting in Ukrainian and English Cooperative Communicative Behavior. The article describes the phenomenon of cooperative communication, in particular defines the concept of cooperative communication. We characterized greeting as a form of discursive practices in cooperative communicative behavior. Special attention is given to identifying the main types of modes (politeness, neutrality, familiarity) verbal (in)formal greeting forms in English and Ukrainian cooperative communicative behavior; clarify the basic verbal greeting forms of the Ukrainians and English in the modes of politeness, neutrality and familiarity. In particular this article identifies universal and national-specific features of individual types of verbal (in)formal greeting forms of the Ukrainians and English. The presence of a variety greeting statements in a cooperative communicative behavior of the Ukrainians and English related to the fact that they are used in institutional and non-institutional discursive practices by interaktants, who have different age, social status, gender and psychological characteristics, etc.

Key words: greeting, modes of communicative behavior, cooperative communication, discursive practice, Ukrainian, English.

Стаття надійшла до редколегії
22.01.2015 р.

УДК 811.111'221:316.77

Лариса Макарук

Вербальні та невербальні засоби в англомовній комунікації

У статті проаналізовано невербальні засоби, описано їх особливості та функціонування. Простежено взаємозв'язок і взаємозалежність кількох знаків у межах тексту. Виявлено особливості вербальних та невербальних компонентів як складників різних знакових систем. Звернуто увагу на те, що характерною ознакою сучасної англомовної писемної комунікації є симбіоз неоднорідних семіотичних ресурсів, які належать до кількох знакових систем. Обґрунтовано особливості невербальних одиниць, які, як і вербальні, можуть бути контекстуально залежними, часто вступають у парадигматичні зв'язки, маючи синоніми, антоніми, омоніми, є також полісемантичними одиницями, виконують різну синтаксичну роль. Окреслено предмет дослідження кількох напрямів досліджень, а саме: графічної лінгвістики, візуальної лінгвістики, мультимодальної лінгвістики, паралінгвістики, медіа-лінгвістики та лінгвістики тексту. Схарактеризовано семантичні, стилістичні, орфографічні та синтаксичні особливості комунікації в сучасному англомовному Інтернет-просторі. Розкрито специфіку мультимодальної грамотності в цифрове століття. Наголошено на мультимодальному характері спілкування.

Ключові слова: вербальні та невербальні засоби, мультимодальність, семіотичні ресурси, паралінгвальні компоненти, писемне мовлення.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розширення спектра семіотичних ресурсів, які використовують сучасні комуніканти під час писемної інтеракції, змушує лінгвістів у черговий раз переглянути традиційні парадигми, які тривалий час домінували в мовознавстві. Гетерогенність графічних засобів, якими послуговуються в Інтернет-просторі, зумовлює закономірну потребу у всебічному обґрунтуванні їх семантики, прагматики й можливих варіантів сполучуваності на різних рівнях: фонологічному, морфологічному, лексичному, синтаксичному й текстовому.

У сучасному англомовному комунікативному Інтернет-просторі, поза сумнівом, важливе місце посідають не лише вербальні засоби, а й невербальні, останні з яких впливають на рецепцію тексту, а відтак і на декодування його істинної семантики та прагматики. Природне бажання людини постійно перебувати в курсі поточних подій, бути добре обізнаним із усіма актуальними тенденціями чи принаймні тими сферами й галузями знань, які відповідають її інтересам, зумовлює закономірну